

Valo ja gnosis alkukirkosta nykyaikaan

Pentti Tuominen

1. osa

Alkukristillisuus

- Mistä se juontaa juurensa?
  - Mitä se oli?
  - Miten sille kävi?

Alkukristillisuus

- Kristinuskon alkumuotona oli *juutalaisuuden lahko*, joka oli syntynyt *essealaisuuden* pohjalta ja lisäksi omaksunut aineksia *kreikkalaisesta filosofiasta*.
- Lahko väitti juutalaisen *Jeesuksen*, olevan Vanhan testamentin lupaama *Messias eli Kristus* (kr. *khristos* = voideltu).
- Lahkoa sanottiin sen vuoksi kristityiksi.

Jeesus

- *Jeesus* oli karismaattinen opettaja ja kansanjohtaja.
- Kristityt seurasivat *Jeesusta* ja levittivät hänen opetuksiaan.

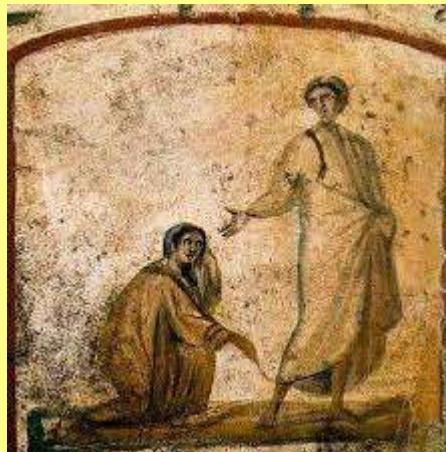
Jeesuksen kapinallisuus

- *Jeesusta* pidettiin uutena juutalaisten kuninkaana, mikä tulkittiin juutalaisen valtaeliitin taholla kapinallisuudeksi.
- *Jeesus* tuomittiin teloitettavaksi ristiinnaulitsemalla vuonna 33.

Jeesuksen ylösnousemus

- Jonkin ajan kuluttua tämän jälkeen useat ihmiset sanoivat nähneensä Jeesuksen elävänä, mikä sai heidät uskomaan, että Jeesus oli noussut kuolleista.
- Jotkut tosin väittivät, että Jeesus ei olisikaan kuollut ristillä, vaan elvytetty, minkä vuoksi hänet nähtiin elävänä.

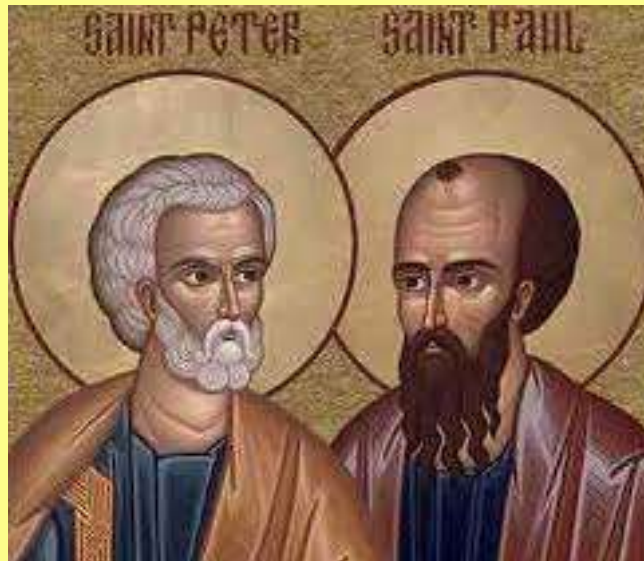
Alkukristillisuus

- *Jeesus* itse ei perustanut mitään uskontoa
- Alkuseurakunta piti itseään osana juutalaisuutta.
- Kristityt kokoontuivat salaa toistensa kodeissa ja odottivat lopun aikoja sekä Messiaan (Kristuksen) toista tulemistä.

”Kirkko”

- Kristinusko syntyi vasta, kun oli luovuttu juutalaisesta identiteetistä (ympärileikkaus, ruokasäännökset, temppelikuttti yms).
- Kristinusko ("kirkko") alkoi levitä Jerusalemista *Paavalin, Pietarin* ja muiden lähetystyöntekijöiden ansiosta eri puolille Välimeren piiriä.

Alkukristillisuus

- Alkukristillisuus oli opillisesti ristiriitainen synteesi useista uskonnollisista käsityksistä; oli juutalais-, gnostilais- ja hellenistikristittyjä.
- Kistityillä ei aluksi ollut selkeää oppia eikä kanonisoitujen kirjoitusten kokoelmaa.

Kristinuskon kilpailijat

- Sittemmin kristinuskon kanssa alkoi kilpailla useita suuntauksia, joista voimakkaimpia olivat gnostilaisuus, markionilaisuus ja areiolaisuus.
- Katolisen kirkon kaanon syntyi vastauksena erilaisille kilpaileville liikkeille.
- Sen jälkeen kilpailijoita sanottiin harhaoppisiksi.

Kristittyjen vainot

- Juutalaiset vainosivat kristittyjä.
- Erimielisyyksiä kiihdyttivät *Stefanuksen* opetukset Jerusalemissa. Häntä syytettiin jumalanpilkasta ja puhumisesta temppeliä ja lakia vastaan; raivostunut väkijoukko kivitti hänet kuoliaaksi vuonna 34/35; häntä pidetään kristinuskon ensimmäisenä marttyyrina.

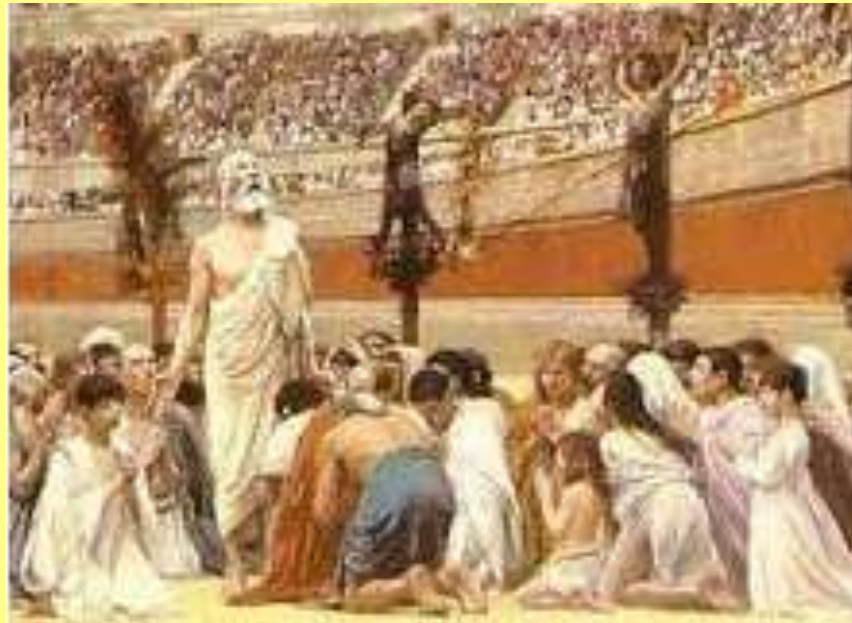
Kristittyjen vainot

Kun *Agrippa* vuonna 41 tuli juutalaisten kuninkaaksi, hän jatkoi kristittyjen vainoamista; apostoleista *Jaakob* surmattiin ja *Pietari* pakeni Roomaan, jossa oli kristittyjen seurakunta.

Kristittyjen vainot

- Roomassa ensimmäiset kristittyjen vainot alkoivat keisari *Neron* hallituskaudella, kun Rooman kaupunki vuonna 64 paloi.
- Nero teki palon syntipukeiksi kristityt ja rankaisi heitä kidutuksin.

Kristittyjen vainot

- Myöhemmät kristittyjen vainot johtuivat heidän vakaumuksellisesta ideologiastaan, joka kiisti keisarin jumalallisuuden.
- Jokaisen Rooman kansalaisen oli palvottava keisaria Jumalana; tästä kristityt kieltäytyivät.

Kristittyjen vainot

- Kristinuskon leviäminen Rooman valtakunnan eri puolille loi jännitteitä kristittyjen ja paikallisten asukkaiden harjoittamien uskontojen välille (luonnonuskonnot, mithralaisuus).
- Vainot olivat 200-luvulle saakka paikallisia.

Kristittyjen vainot

- Vuonna 250 *Decius* määräsi koko valtakunnassa toimeenpantavaksi järjestelmälliset vainot kristinuskon hävittämiseksi kokonaan.
- Viimeiset ja ankarimmat vainot aloitettiin *Diocletianuksen* kaudella 300-luvun alussa.

Kristittyjen legalisointi

- Kaikki muuttui, kun keisari *Konstantinus Suuri* antoi vuonna 313 kristinuskolle tasavertaisen aseman muihin uskontoihin nähden.
- Vuonna 390 keisari *Theodosius I* teki kristinuskosta Rooman valtionuskonnon ja kielsi muiden uskontojen harjoittamisen Rooman valtakunnassa 392.

Vainotuista tuli vainoajia

- Saatuaan valtionuskonnon aseman kristityt puolestaan aloittivat muiden uskontojen vainoamisen ja niiden kannattajien tuhoamisen.
- Myös uusplatonilaisuus, stoalaisuus ja muu filosofinen ajattelu yritettiin vaientaa.
- Yksi päävihollisista oli gnostilaisuus.

Vainotuista tuli vainoajia

- Muiden uskontojen temppelit ja synagogat hävitettiin. Ateenan filosofikoulut lakkautettiin. Osa Aleksandrian kirjastosta poltettiin.
- Vainot kohdistuivat myös kristinuskon sisäisiin lahkoihin (monarkismi, montanolaisuus, alogit jne).

Vainotuista tuli vainoajia

- Muiden uskontojen hävittämisessä käytettiin usein raakaa väkivaltaa
- Vuonna 415 militantit munkit surmasivat Aleksandriassa Hypatian, etevän naispuolisen matemaatikon ja filosofin, jonka uskotaan olleen gnostilainen.

Vainotuista tuli vainoajia

- 1000-luvulla paavit alkoivat antaa määräyksiä, joiden mukaan harhaoppisuudesta oli rangaistava vankeudella ja omaisuuden takavarikolla.
- Ruhtinaita, jotka eivät toimineet harhaoppisia eli kerettiläisiä vastaan, uhattiin kirkonkirouksella, jota pidettiin keskiajalla äärimmäisen ankarana rangaistuksena.

Albigenssiristiretket (1209-1328)

- 1209 paavi *Innocentius III* julisti Ranskassa asuvia **gnostilaisia kataareja** vastaan ristiretken
- kataarien armoton surmaaminen jatkui toista sataa vuotta
- Vaihtoehtoina oli kristillinen kaste tai polttorovio

2. osa

Gnostilaisuus

- **Mitä gnostilaisuus on?**
  - **Miten se syntyi?**
- **Mikä yhteys antiikin filosofeilla oli gnostilaisuuteen?**
- **Gnostilaiset evankeliumit (Nag Hammadin tekstit)?**
  - **Pistis Sofia?**
  - **Gnostilainen sielukäsitys?**
- **Käsitys Valosta ja gnosiksesta?**

Mitä gnostilaisuus on?

Gnostilaisuus on

- yli 2000 vuotta vanha uskonto
- esoteerinen salaoppi
- henkisen kasvun oppi
- elämänfilosofia
- kr. *gnosis* = tieto, tietoisuus

Gnostilaisuuden sisältö?

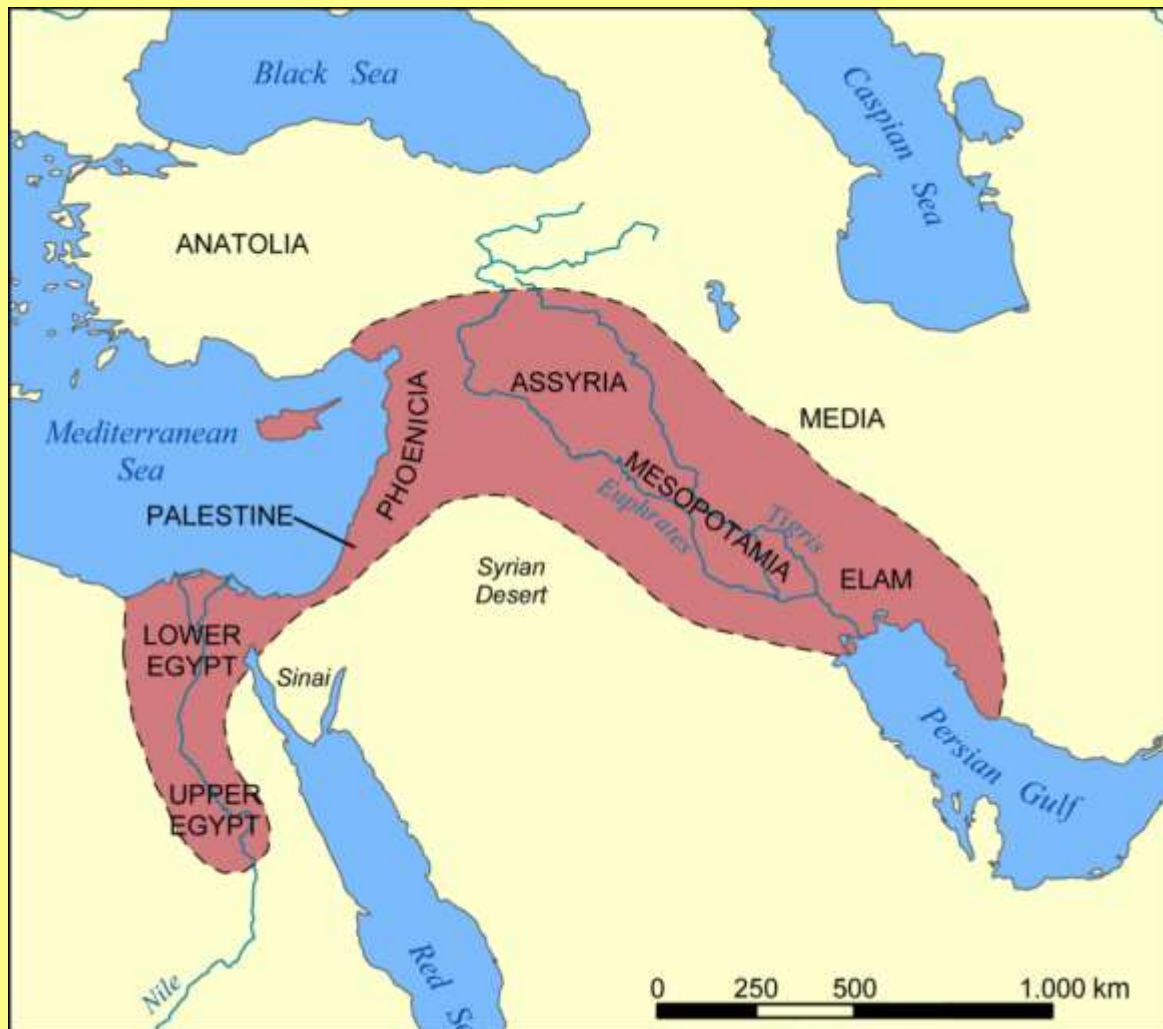
- Gnostilaisuuden vanhat ainekset ovat tuhansia vuosia vanhoja – uudemmat ainekset ovat Jeesuksen ajalta.

- Gnostilaisuus on myös vaikuttanut kristinuskon muotoutumiseen (esim. kaste).

Miten gnostilaisuus syntyi?

Hedelmällinen puolikuu – gnostilaisuuden kehto

Gnostilaisuus

- Muotoutui Lähi-Idässä ajanlaskuamme edeltäneellä vuosisadalla.
- Uskonkäsitteet ovat peräisin mesopotamialaisista, egyptiläisistä ja intialaisista uskonnoista, juutalaisuudesta ja kabbalasta sekä antiikin Kreikan filosofeilta – erityisesti Pythagoraalta (582–496 eKr.) ja Platonilta (427–347 eKr.)

Gnostilaiset ydinajatuksat ilmenivät jo assyrialaisissa uskonkäsityksissä:

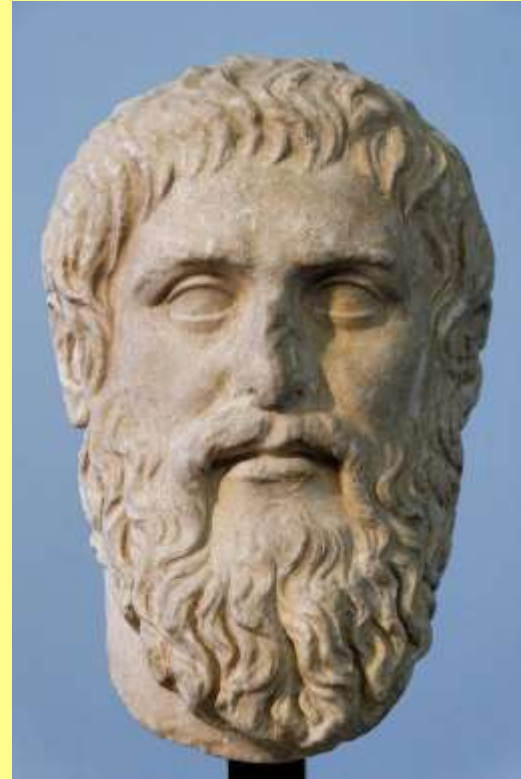
- Salattu Jumala, kaikkeuden isä; Yksi = moni
- Taivas eli Valon maailma: "Täyteys" (kr. *Pleroma*)
- Emanatio-oppi: jumaluuden virtaaminen alempiin henkiolentoihin
- Viisaus (kr. *Sophia*) Jumalan attribuuttina ja emanaationa
- Dualismi: taivas ja maa, valo ja pimeys
- Pelastusoppi: "sisäinen tieto" (kr. *gnosis*), täydellistyminen

Assyrialainen elämänpuu

Pythagoras
582–496 eKr.

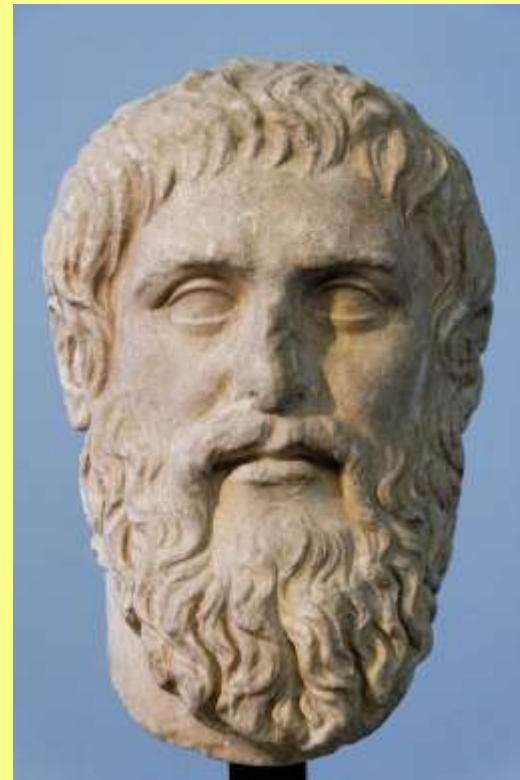
Platon
427–347 eKr

**Gnostilaisuus on omaksunut paljon
myös kreikkalaisilta filosofeilta –
erityisesti Pythagoraalta ja Platonilta:**

Pythagoras
582–496 eKr.

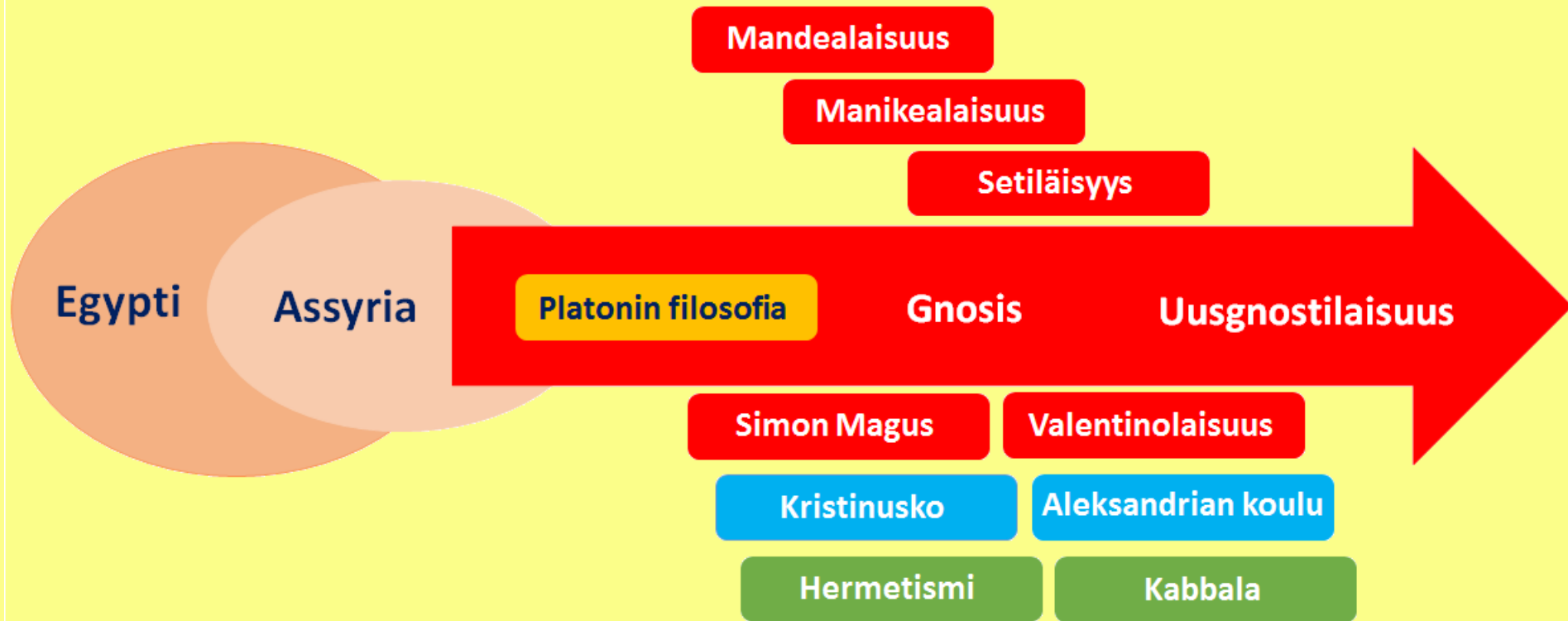

Platon
427–347 eKr.

Gnostilaisuus on omaksunut paljon myös kreikkalaisilta filosofeilta – erityisesti Pythagoraalta ja Platonilta:

- Todellinen Jumala – Kaikkeuden mieli
- Luoja-jumala – kr. *Demiurgi*
- Kaikkeuden harmonia ("Kauneus")
- Jälleensyntymisoppi: sielun on synnyttävä kerta toisensa jälkeen ihmiseksi, kunnes se on täydellistynyt hyvässä, ja saa jäädä Valon maailmaan

Gnostilaisuuden kehkeytyminen

Simon Magus

Apostolit Paavali ja Pietari sekä Simon Magus (keskellä) keisari Neron edessä.

Simon Magus

- syntyi samoihin aikoihin kuin Jeesus samarialaisessa Gittan kaupungissa
- Samarian maakunnassa vaikutti tuohon aikaan tunnettu gnostilainen nasorealaisten lahko
- Simon Magus oli monipuolisesti oppinut ja vaikutti merkittävästi gnostilaisuuden kehittymiseen tuoden siihen mm. kreikkalaisia vaikutteita
- esitti ihmisen luomismyytille gnostilaisen selityksen = **oppi henkisestä Aadamista**

Simon Magus

- antoi gnostilaiselle liikkeelle uutta vauhtia
- oli aluksi yksi Jeesuksen lähimmistä, mutta esitettyään gnostilaisia ajatuksia, hän ajautui erimielisyyksiin Jeesuksen ja Pietarin kanssa
- aloitti oman gnostilaisen lähetystyönsä
- kuvataan evankeliumeissa negatiivisessa sävyssä noituuden harjoittajana (Ap. t. 8:4–24)
- kivitettiin kuoliaaksi Roomassa v. 63 kristittyjen toimesta

Alkukirkon gnostilaisuus

- gnostilaisuus oli 100 - 300 luvuilla kristinuskon vakava kilpailija Jeesuksen sanojen oikeana tulkitsijana
- gnostilaisissa seurakunnissa ei ollut pappeja, vaan seurakuntalaiset toimivat esilukijoina ja muissa tehtävissä kukin vuorollaan
- seurakuntalaiset kokoontuivat kodeissa

Hengellisyys

Gnostilaiset seurakunnat ovat 100-luvulta alkaen olleet hengellisiä:

”ystävyyys yhdistää heitä ikuisesti, he eivät tunne minkäänlaista vihamielisyyttä eivätkä pahuutta

...

he elävät järjen veljeydessä ja viisaudessa ... rakastavat toisiaan hengen yhteydessä”

(ote gnostilaisesta evankeliumista "Suuren Setin toinen opetus")

Ei organisaatiota

- gnostilainen "hengellinen kirkko" erosi jyrkästi katolisten maanläheisestä kirkosta
- gnostilaiset torjuivat katolisen kirkon järjestelmän ja omaksuivat yksilöllisempiä uskonnollisen yhteyden muotoja
- gnostilaiset seurakunnat säilyivät vain muutaman vuosisadan ajan
- paremmin organisoitunut katolinen kirkko jyräsi gnostilaiset

Ei dogmeja

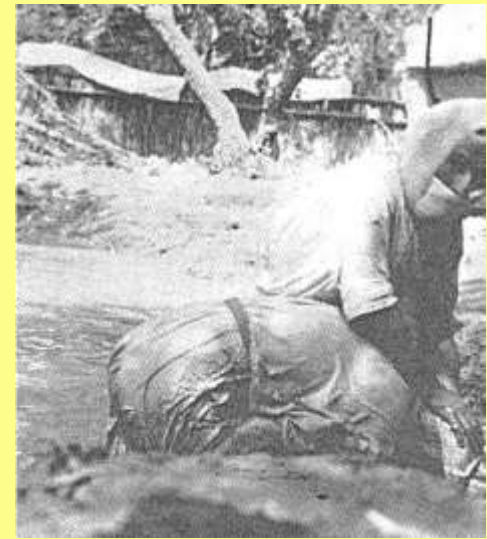
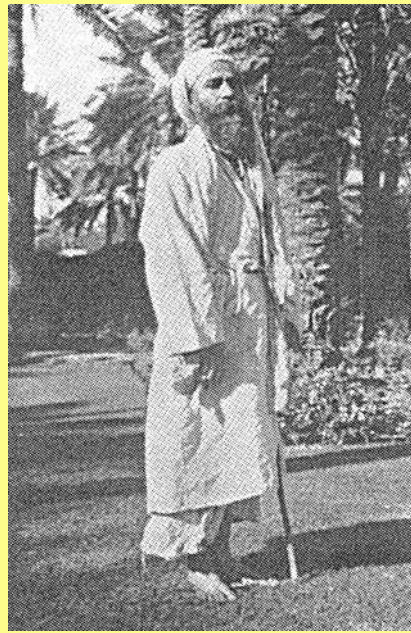
- gnostilainen alkukirkko korosti yksilöllistä uskonnonharjoitusta ja henkilökohtaista gnosiksen saavuttamista
- kristillisyydessä evankeliumit tulkittiin kirjaimellisesti, gnostilaiset tulkitsivat niitä vertauskuvallisesti (esim. sisäinen Kristus)
- gnostilaisella alkukirkolla ei ollut dogmeja eikä tehokasta organisaatiota – kuten oli kristityillä
- tämä yksilöllisyys koitui gnostilaisten seurakuntien tuhoksi

Gnostilaiset suuntaukset

Gnostilaisuudessa on ollut kymmeniä eri suuntauksia, joista suurimpia ovat olleet

- Mandealaisuus
- Manikelaisuus
- Setiläisyys
- Valentinolaisuus
- Kataarilaisuus

Ethel Drower: **The Mandeans of Iraq and Iran: their cults, customs, magic, legends, and folklore.** Oxford, Clarendon Press, 1937

Gnostilaiset evankeliumit

Gnostilaiset evankeliumit

- ensimmäisinä vuosisatoina kirjoitetut gnostilaiset tekstit leimattiin 300-luvulla piispojen toimesta harhaoppisiksi
- ne poltettiin ja niiden omistamisesta tuli rikos

- kaikki mitä gnostilaisuudesta tämän jälkeen kirjoitettiin, perustui gnostilaisuuteen vihamielisesti suhtautuvien kirkkoisien kirjoituksiin

Gnostilaiset evankeliumit

- Ylä-Egyptissä Nag Hammadissa Pyhän Pakhomioksen luostarin munkit uhmasivat kieltoa ja piilottivat kielletyt kirjansa ruukkuun erääseen luolaan toivoen, että ne joskus vielä olisivat sallittua lukemistoa.

- Meni lähes 1600 vuotta, ennen kuin heidän toiveensa toteutui; Gnostilaiset evankeliumit löydettiin 1945.

Gnostilaiset evankeliumit

- Vuonna 1945 Egyptin Nag Hammadista löytyi 52 gnostilaista tekstiä papyruskääröinä.
- Ne olivat koptinkielistä käännöksiä eri kielisistä alkuperäisteksteistä, jotka oli kirjoitettu 50-150-luvuilla.

Gnostilaiset evankeliumit

Setiläisiä:

- Johanneksen salainen kirja
- Hallitsijoiden olemus
- Aadamin ilmestys

Valentinolaisia:

- Katkelmia Valentinokselta
- Totuuden evankeliumi
- Ptolemaioksen kirja Floralle
- Tutkielma
ylösnousemuksesta
- Filippuksen evankeliumi

Muita:

- Allogenes – dialogi
- Apostoli Paavalin rukous
- Arvovaltainen opetus
- Asklepios 21-29
- Egyptiläisten evankeliumi
- Ensimmäinen Jaakobin
ilmestys

- Eugnostos Siunattu
- Hypsifrone
- Jaakobin salainen kirja
- Jeesuksen Kristuksen viisaus
- Juudaksen evankeliumi
- Kertomus sielusta
- Keskustelu Vapahtajan kanssa
- Kiitosrukous
- Kolmimuotoinen Protennoia
- Kolmiosainen tutkielma
- Maailman alkuperästä
- Marsanes
- Melkisedek
- Norean ajatus
- Paavalin ilmestys
- Pietarin ilmestys
- Pietarin ja kahdentoista
apostolin teot
- Pietarin kirje Filippukselle
- Pistis Sofia
- Sekstoksen lauseet

- Semin selitys
- Setin kolme kivitaulua
- Silvanoksen opetukset
- Suuren Setin toinen opetus
- Suuren voimamme
tunteminen
- Toinen Jaakobin ilmestys
- Tulkinta tiedosta
- Tuomaan evankeliumi
- Tuomas Kilvoittelijan kirja
- Tutkielma kahdeksannesta ja
yhdeksännestä
- Tutkielma totuudesta
- Ukkonen, täydellinen järki
- Zostrianos

”Tuomaan evankeliumi”

Evankeliumissa opetuslapset kysyivät Jeesukselta, *”minne meidän pitäisi mennä”* Jeesus vastasi *”Ihminen, jossa on valo, valaisee koko maailman. Ellei hän valaise, vallitsee pimeys.”*

Jeesuksen vastaus kääntää kysyjät kohti itseään – ihmisen **”sisäiseen valoon”** ja sisäiseen kykyyn etsiä oma suuntansa

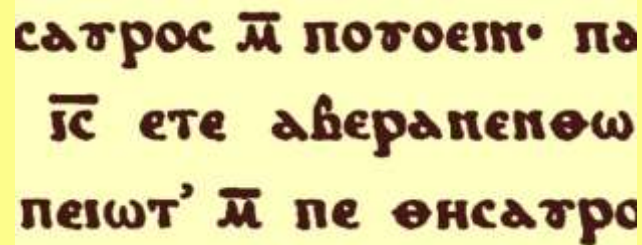
"Arvovaltainen opetus"

Tämä gnostilainen evankeliumi kuvaa sielun matkaa ja sitä kuinka sielu tuli alun perin taivaasta, Täyteydestä, mutta kun se oli "heitetty alas" ruumiiseen se alkoi tuntea intohimoa, vihaa ja kateutta.

Tekstissä sielua kehoitetaan etsimään tietoa (gnosista) ja sanotaan, että **sielu saavuttaa täyttymyksen, kun se saa tiedon Jumalasta.**

Pistis Sofia

- Pistis Sofia on laajin Nag Hammadin kirjaston ulkopuolelta löytyneistä gnostilaisista kirjoituksista.
- Sen synty on ajoitettu vuosien 250 - 300 välille.
- Kirjoitus on koptinkielinen käännös kreikankielisestä alkutekstistä.

σατρος μ ποτοειτ' πα
ισ ετε αβεραιπενω
πειωτ' μ πε οησατρο

- Yksi kopio siitä sisältyy Askewin koodeksin nimellä tunnettuun pergamenttikirjaan, jonka British Museum hankki omistukseensa vuonna 1795.

Pistis Sofia

Evankeliumin nimi "Pistis Sofia" (kr. *pistis* = usko, *sofia* = viisaus) on monimerkityksinen. Se voisi olla suomeksi "Uskon viisaus" tai "Viisauden usko", mutta myös "Sofian usko", koska gnostilaisessa mytologiassa Viisaus eli Sofia miellettiin maallisen Jeesuksen taivaalliseksi kaksospuolikkaaksi.

Pistis Sofia

- Pistis Sofia kertoo ylös nousseen Jeesuksen opettaneen oppilaitaan 11 vuotta.
- Teksti alkaa vertauksella, joka kertoo rinnakkaisesti Jeesuksen kuolemasta ja ylösnousemuksesta, ja **kuvaa sielun alas laskeutumista ja ylösnousemista**.
- Tämän jälkeen kuvataan Taivaan (Valon maailman) monimutkaista rakennetta ja hierarkioita sekä gnostilaisen kosmologian tärkeitä hahmoja.
- Lopulta kirjoitus luettelee 32 lihallista himoa, jotka ihmisen on voitettava ennen kuin pelastus (gnosis) on mahdollista.

Gnostilainen kosmologia

Gnostilainen kosmologia

Todellinen Jumala

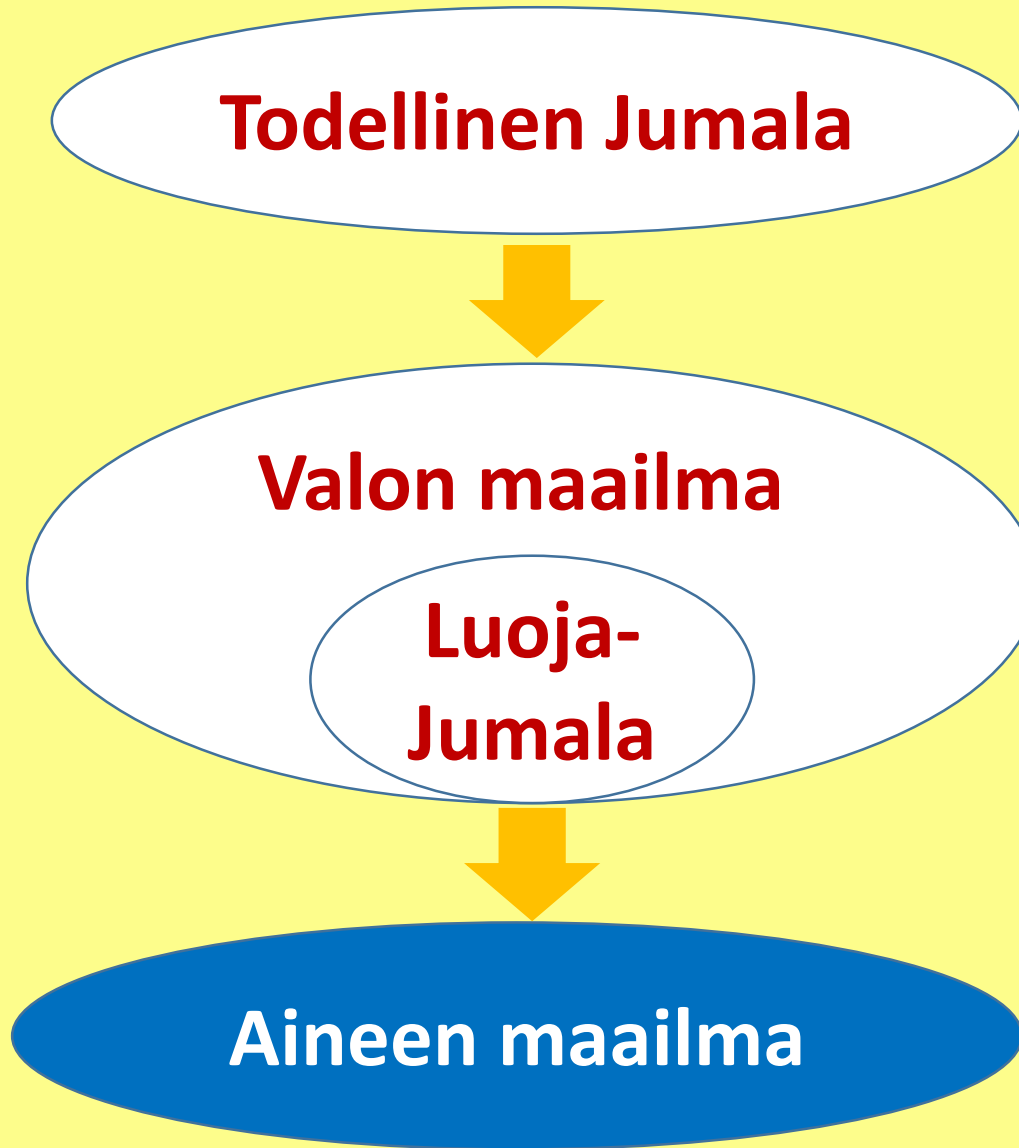

Valon maailma

Todellinen Jumala
vuodatti (*emanoi*)
Valon maailman

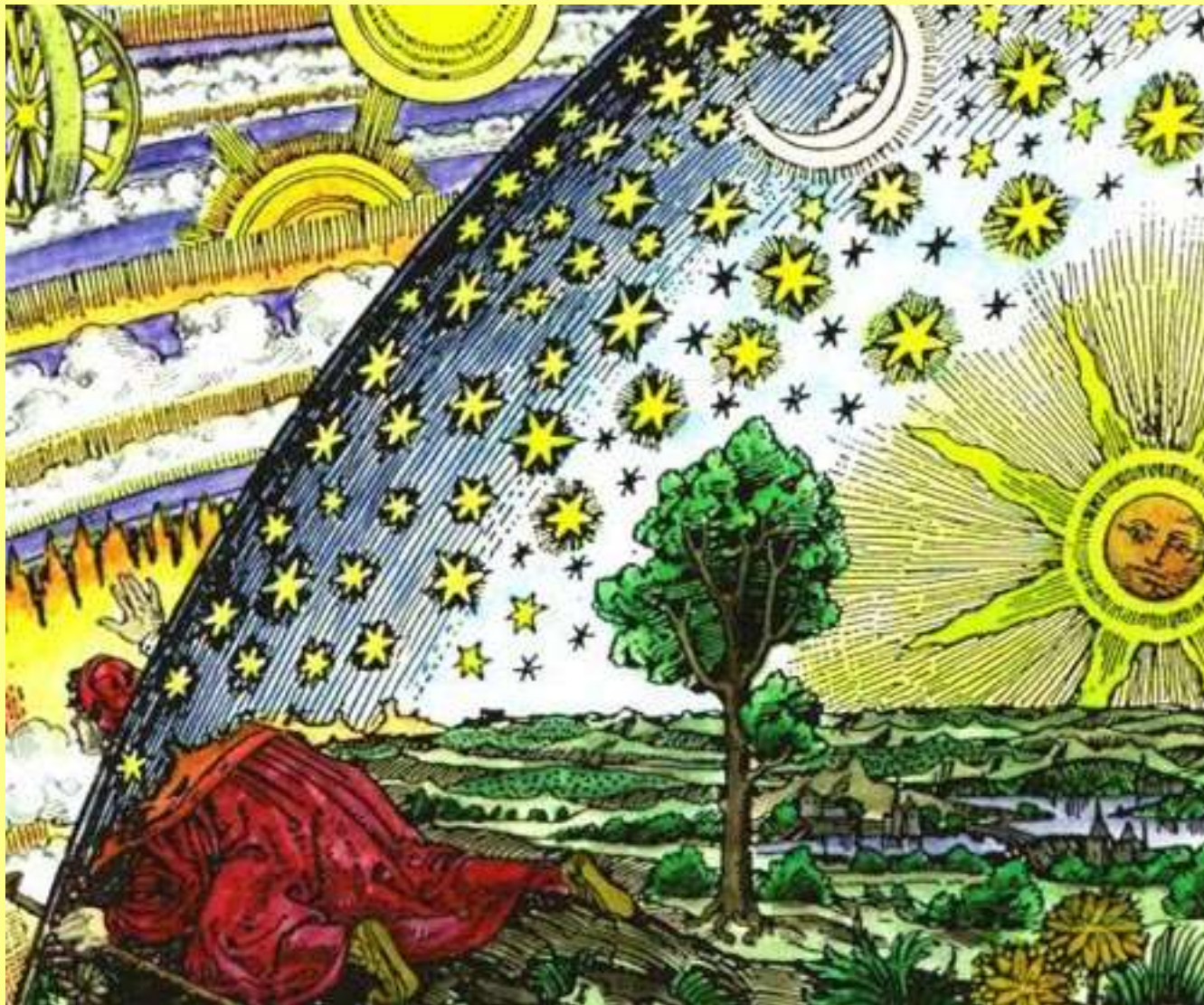

Gnostilainen kosmologia

Luoja-jumala (Demiurgi), yksi valo-olennoista, loi aineellisen maailman, ja sinne viimeisenä ihmisen.

Gnostilainen dualismi

Gnostilainen dualismi

- 1) **"Valon maailma"** eli "Täyteys" (kr. *Pleroma*),
on ikuinen, henkinen ja täydellinen
- 2) **"Aineen maailma"** (kr. *Hysterema*),
on ajallinen, epätäydellinen, kuolevainen

Gnostilainen Jumaläkäsitys

Kaiken taustalla on
"Todellinen Jumala",
josta käytettiin myös nimityksiä
"Yksi", "Absoluutti", "Ikuinen Valo",
"Kaikkeuden mieli"

Jumala on vailla persoonallista hahmoa,
kaiken alku ja loppu.

**Todellisen Jumalan tietoisuus
läpäisee kaiken ja on kaikkialla läsnä.**

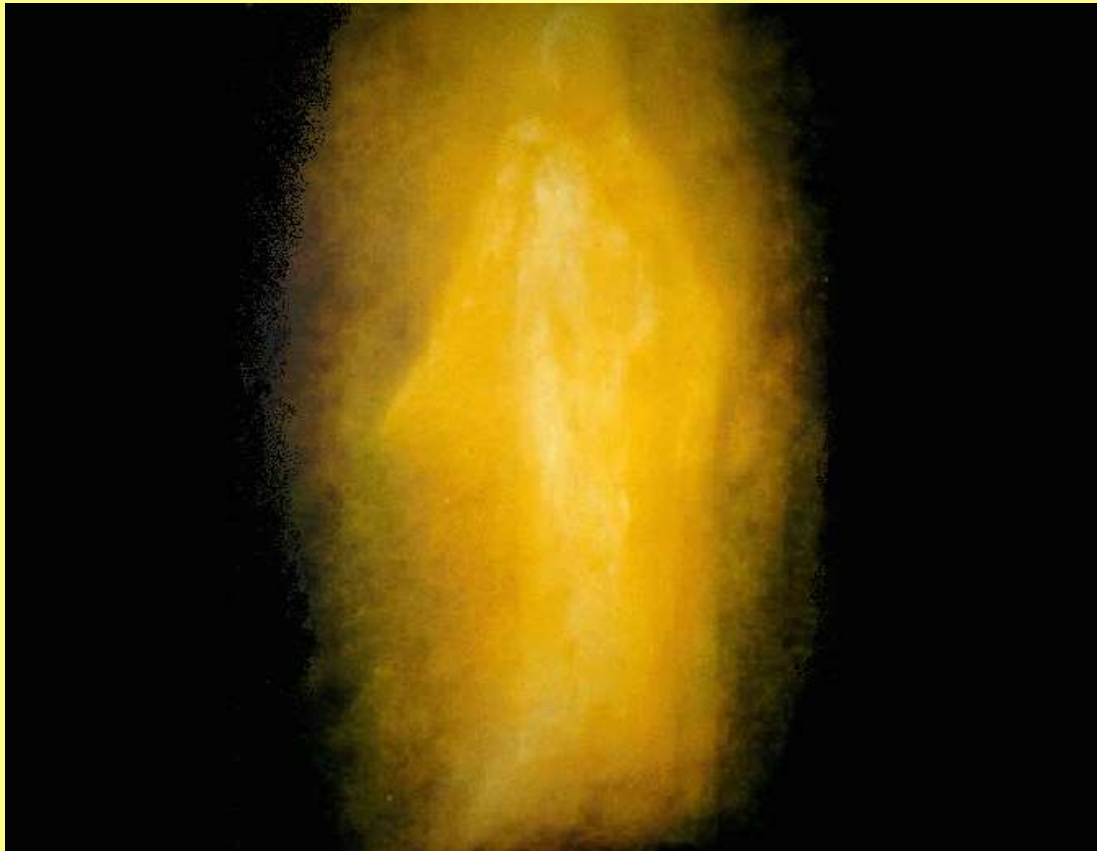
Valon maailma on hyvä

- hyvyys on lähtöisin Jumalasta
- kun demiurgi loi ihmisen, hyvyyden täyttämä sielu sijoittui aineelliseen ruumiiseen, jossa se joutui ruumiin halujen vangiksi ja alttiiksi turmelukselle
- pahuus ei ole Jumalan aiheuttamaa, vaan pahuuden lähde on ihminen omine paheineen

(gnostilaisuus ei tunnusta kristinuskon perisyntioppia)

Sielu?

Gnostilaiset uskovat, että ihmisen sielu on kipinä jumalallista henkeä, joka ihmisen kuoltua palaa takaisin Jumalan yhteyteen

Taivaallinen kaksonen – opastaja (Kr. Syzygos = kumppani)

Ihminen

Ruumis on ihmisten ja kaikkien elollisten ”kulkuväline”.

Henki on ruumista elävöittävää energiaa ja ”kulkuvälineen” polttoainetta.

Ruumis **Henki**

Ihminen

Sielu

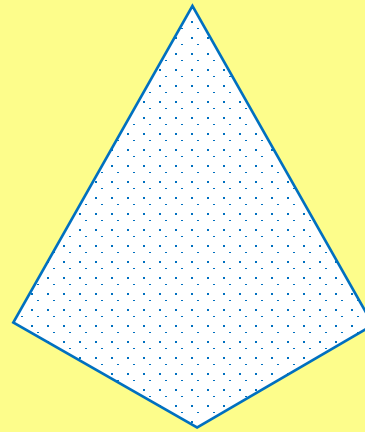
Ruumis Henki

Sielu on tietoinen
persoonallisuus,
joka muodostaa
ihmisen **tosiolemuksen**.

Ruumis ja henki
ovat "astia" tai
"kulkuväline",
johon sielu on
asettunut.

Valon maailma

Aioni

Sielu on lähtöisin
aionista, Valon
maailmassa
elävästä
kuolemattomasta
valo-olennosta
Siksi sielu on
kuolematon.

Ruumis **Henki**

Valon maailma

Syzygos

Sielu

Ruumis

Henki

Syntyvään ihmis-
lapseen virtaa Valon
maailmasta sielu.
Sielun toinen puoli
("taivaallinen
kaksonen" eli
Syzygos) jää Valon
maailmaan sielun
oppaaksi.

Valon maailma

Syzygos

Sielu

Ruumis **Henki**

Syzygos eli sielun ylempi osa ohjaa ihmisessä olevaa sielun alempaa osaa ja toimii tälle omantunnon äänenä.

Kuolemassa

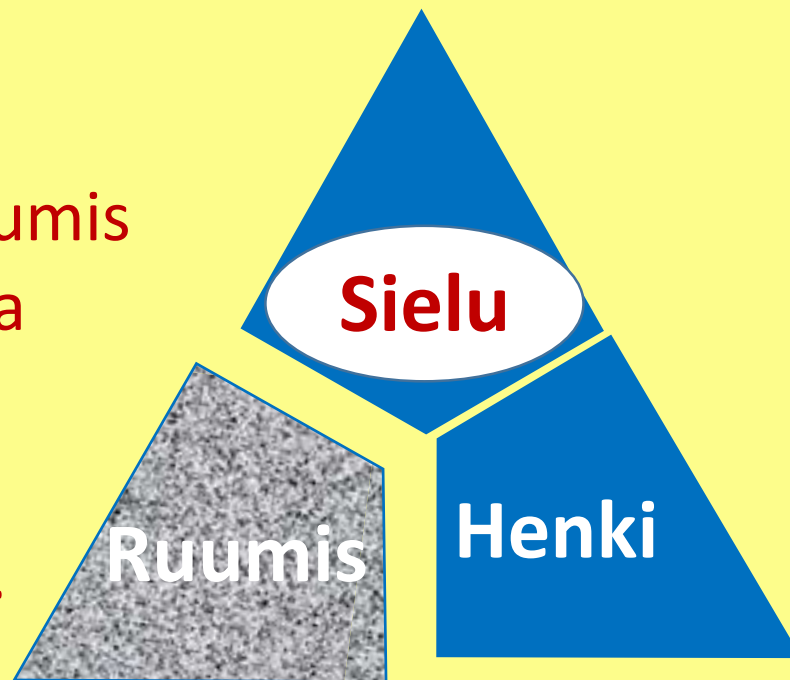
aineellinen ruumis

hajoaa ja palaa

aineen

(mineraalien)

kiertokulkuun.

Kuoleman jälkeen
henki palaa
takaisin hengen
(energian)
kiertokulkuun.

Valon maailma

Syzygos

Kuolemassa sielu
vapautuu aineellisen
ruumiin vankeudesta ....

Sielu

Valon maailma

Syzygos

Sielu

.... ja palaa
takaisin Valon
maailmaan,
todelliseen
kotiinsa.

Valon maailma

Aioni

Sielu sulautuu kaksospariinsa ja eheytyy aionissa. Se on nyt yhtä elämänkierrosta kehittyneempi valolento.

Kuolema ei ole loppu, vaan uuden elämän portti.

Aioni voi syntyä uudelleen sieluksi johonkin toiseen ihmishahmoon.

Kun aioni on kylliksi kehittynyt sen ei tarvitse enää jälleensyntyä aineen maailmaan, vaan se saa jatkaa kehittymistään Valon maailmassa.

Taivaallinen kaksospari

Gnosiksen käsite

- Kr. *gnosis* = tieto, tietoisuus
- "Tieto" ei ole mitä tahansa älyllistä tietämistä, vaan sanalla on hengellinen sisältö.
- Tiedon kohteena on ihmissielun jumalallinen alkuperä.

Gnosiksen käsite

- Gnosis voidaan ymmärtää myös "sisäiseksi tietoisuudeksi", sillä gnostikko on läpikäynyt sisäiseen oivallukseen perustuvan prosessin itsensä tuntemiseksi.
- Itsensä tunteminen on sama kuin Jumalan, ihmisluonnon ja kohtalon tunteminen.
- Ihminen on löytänyt hengellisyytensä

Gnosiksen käsite

- *Gnosis* = tietoisuus ihmisen sisimmässä olevasta jumalallisesta kipinästä ja sen yhteydestä Jumalaan.
- Sen tiedon saavutettuaan ihminen kokee löytäneensä sielunsa pelastuksen.
- Sitä voidaan sanoa myös valaistumiseksi, täydellistymiseksi tai pelastukseksi.
- Silloin ihmisen tietoisuus yhdistyy jumalalliseen tietoisuuteen.

Gnosis = pelastava tieto

Gnosis – pelastus

- Gnostilaisuudessa pelastus on prosessi, jossa ihminen saavuttaa tietoisuuden jumalallisesta syntyperästään ja tietää palaavansa Valon valtakuntaan, kun hänen sielunsa on vapautunut maailman ja ruumin rajoituksista.
- Gnosiksen saavuttamista edeltää siis vapautumisprosessi.

Vapautuminen ”Demiurgin kahleista”

Vapautuminen

- Aistien orjuudesta
- Mielihalujen orjuudesta
- Paheiden orjuudesta
- Synnin orjuudesta

riippuvuudet

”Hallitse mielihalujasi,
että ne eivät hallitsisi sinua!”

Vapautuminen ”Demiurgin kahleista”

- "Jos ette kykene hallitsemaan ruumistanne, ette hallitse mieltänne.
- Jos ette hallitse mieltänne, ette voi saavuttaa mielenne yhteyttä Jumalaan – gnosista."

(Lainaus Meruksen kirjasta)

Gnosis – pelastus

- Gnosiksen saavuttaminen ei liity yksinomaan ajatukseen siitä, mitä ihmiselle tapahtuu hänen kuolemansa jälkeen.
- Päin vastoin – gnosiksen saavuttaminen antaa ihmiselle mielenrauhan jo tässä elämässä.
- Se poistaa kuoleman pelon, sillä gnostikolle kuolema ei ole loppu, vaan uuden alku – portti uuteen elämään.

Gnostikko

- **Gnostikoksi** ("tietäväksi") kutsutaan ihmistä, joka kokee saaneensa tietoa transsendentin (aistein havaitsemattoman, "tuonpuoleisen") todellisuuden perimmäisestä luonteesta.
- Usein gnostikoksi sanotaan myös ihmistä, joka pohdiskelee transsendentteja asioita ja pyrkii muodostamaan niistä ajatusmalleja.

Valo

Pyrkimys valoon

- **Elämän tarkoitus on oppia tuntemaan Jumala sisimmässään.**
- **Kun ihminen on oppinut tämän, hän pääsee vapaaksi pimeydestä ja hänestä tulee Valon lapsi.**

Pyrkimys valoon

- Vedessä kasvavan lumpeen juuret ovat syvällä pimeässä pohjamudassa, mutta lumpeenvarsi kurkottaa vedenpinnalle, kohti valoa.
- Valoon päästyään lumpeen kukka puhkeaa täyteen loistoonsa.

Pyrkimys valoon

- **Samalla tavoin ihminen elää henkisessä pimeydessä, kunnes alkaa kurkottaa ja kasvaa kohti valoa ja henkistä ihmisyyttä.**
- **Valoon päästyään myös ihminen puhkeaa täyteen loistonsa.**

Pyrkimys valoon

- **Jokaiseen lumpeeseen kätkeytyy tietoisuus valosta.**
- **Niin myös jokaiseen ihmiseen on kätkeyty tietoisuus sielun taivaallisesta alkuperästä.**

Pyrkimys valoon

Valkoista lummetta ja sen sukulaista lootusta on vuosituhsien ajan pidetty henkisyiden ilmenemisen kosmisena symbolina.

Henkinen kasvu

Henkinen kasvu

- Henkisyys on aineellisuuden vastakohta.
- Henkisen puolen löytäminen itsestään on hyvä alku henkiselle kasvulle ja polulle kohti sisäistä eheyttä sekä olevaisen ymmärtämistä.
- Henkisen kasvun päämäärä on muuttunut tietoisuuden tila – *gnosis*.

Henkinen kasvu

Gnosisksen saavuttamiseksi ihminen läpikäy yksilöllisen 3-vaiheisen kehitysprosessin:

1. Universaalit viisaudet
2. Itsetuntemus, itsehillintä ja nöyryys
3. Tietoisuus sielun jumalallisesta alkuperästä sekä ymmärrys rakkaudesta kaiken täyttymyksenä

Universaalit viisaudet

Ensimmäisessä vaiheessa ihminen oppii tuntemaan universaaleja, ajattomia viisauksia, jotka antavat hänelle valmiudet käsittää Jumalan olemus ja olevaisen periaate.

Nämä viisaudet ovat henkisen kehityksen ja gnostilaisen ymmärryksen kasvualusta.

Itsetuntemus, itsehillintä ja nöyryys

Toisessa vaiheessa ihminen oppii syvällisesti tuntemaan itsensä sekä pyrkii hillitsemään ruumiillisia halujaan ja mielensä paheita.

Näiden tuloksena ihminen kitkee henkisiä rikkaruohojaan sekä saavuttaa sisäisen rauhan ja nöyryyden, jotka antavat ravintoa henkiselle kasvulle.

Gnosis

Kolmannessa vaiheessa ihminen alkaa tuntea sisimpäänsä kätkeytyvän jumalallisen voiman ja tulee tietoiseksi sielunsa jumalallisesta alkuperästä sekä ymmärtää, että rakkaus on kaiken täyttymys, ihmiselämän tarkoitus ja jumalallinen laki.

Tätä mystistä, henkisen kasvun viimeistä vaihetta kutsutaan **gnosikseksi**.

Henkinen kasvu

Gnosis

Kaikkeuden alku

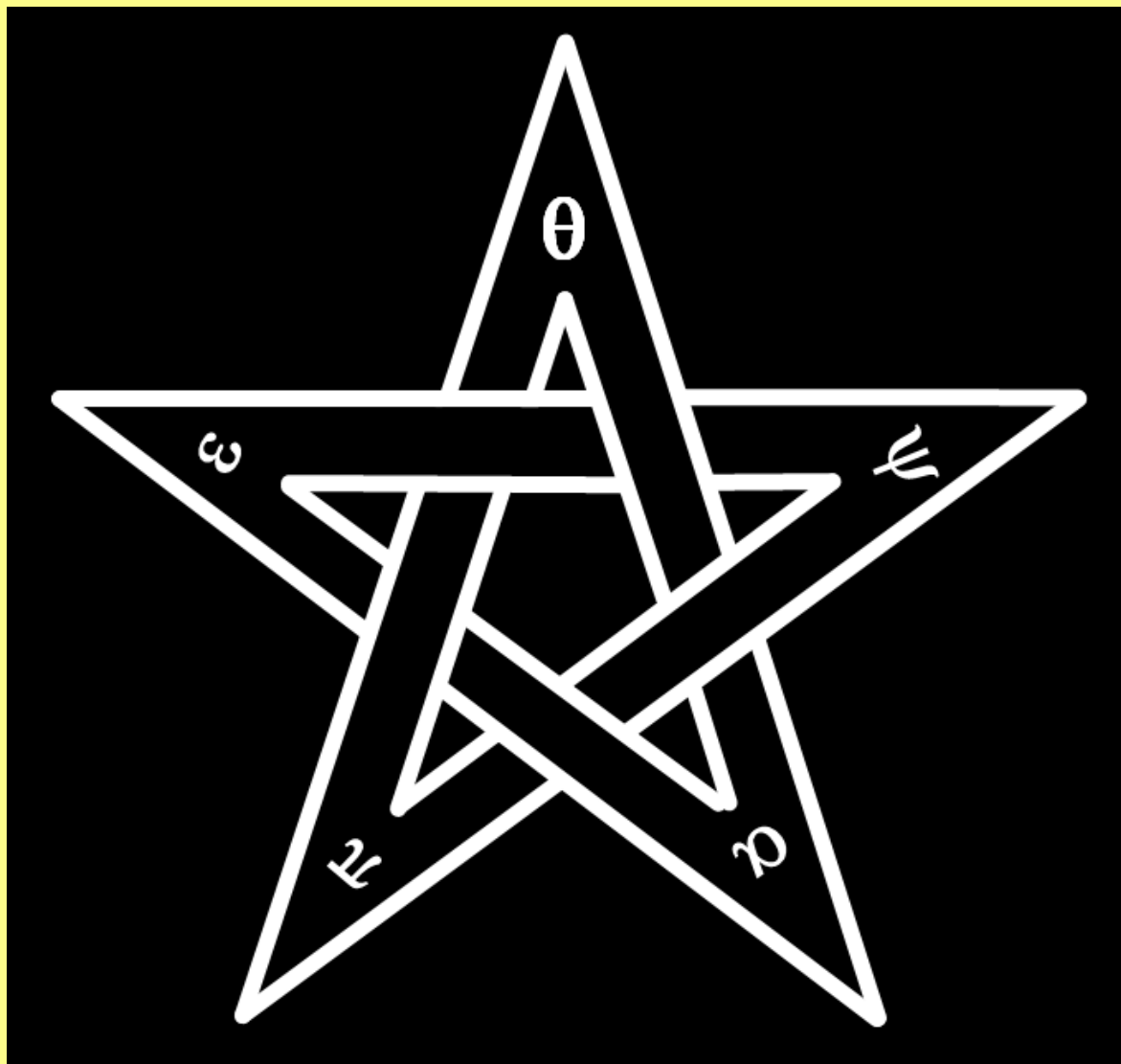
Valon maailma

Kaikkinäkevä silmä

Pentagrammi

Uus-gnostilaisuus

